

Drugie wydanie

CHOROBY SKÓRY PSÓW I KOTÓW

Kolorowy atlas i podręcznik

**Tim Nuttall
Richard G. Harvey
Patrick J. McKeever**

GALAKTYKA

Alfabetyczny indeks chorób 5

Substancje czynne 6

Przedmowa do wydania polskiego 7

Przedmowa 7

Podziękowania 7

Wprowadzenie 8

ROZDZIAŁ 1

Zapalenie skóry przebiegające ze świądem

Ropne urazowe zapalenie skóry ... 18

Atopowe zapalenie skóry u psów 20

Skórne niepożądane reakcje na pokarm (alergia lub nietolerancja pokarmowa) 31

Alergiczne lub podrażnieniowe kontaktowe zapalenie skóry 35

Nadwrażliwość na ukąszenia pcheł (alergiczne pchle zapalenie skóry) 38

Wszawica i wszolowica 42

Świerzb drażący (*sarcoptosis*) ... 44

Świerzb notoedryczny 47

Inwazja *Cheyletiella* spp. (*cheyletiellosis*) 48

Trombikuloza 50

Zapalenie skóry wywołane przez *Pelodera strongyloides* 52

Ankylostomoza (tęgoryjczyca) ... 54

Wyprzenia ropne (*intertrigo*) 55

Zapalenie skóry na tle *Malassezia* 57

Chłoniak epiteliotropowy (chłoniak skórny komórek T, ziarniak grzybiasty) 60

Ziarniak z wylizywania 62

Zespół zaskórnikowy sznaucerów 64

Wyłysienia psychogenne kotów 66

ROZDZIAŁ 2

Dermatozy guzkowe

Torbiele naskórkowe i mieszkowe (*cystis epidermalis et follicularis*) 70

Lejkowate rogowiaki kolczystokomórkowe 71

Brodawczakowość (*papillomatosis*) 72

Guz z komórek tucznych (*mastocytoma*) 74

Nowotwory melanocytarne ... 78

Guzy z komórek podstawnych (rak podstawnokomórkowy – *carcinoma basocellulare*) 80

Znamiona kolagenowe (*naevi collagenalis*) 81

Ziarniak eozynofilowy psów 82

Zespół ziarniaka jałowego i ropnego 82

Histiocytarne zaburzenia rozrostowe 84

Zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej (*panniculitis*) ... 88

Kryptokokoza (*cryptococcosis*) 90

Feohyfomikoza (*phaeohyphomycosis*) 92

Inwazja *Cuterebra* spp. 94

Drakunkuloza (*dracunculiasis*) 95

Wapnica ograniczona (*calcinosis circumscripta*) 96

ROZDZIAŁ 3

Dermatozy wrzodziejące

Głębokie ropne zapalenie skóry owczarków niemieckich ... 98

Idiopatyczne wrzodziejące zapalenie skóry u kotów ... 101

Zespół zmian kwasochłonnych u kotów 102

Polekowe zmiany skórne ... 106

Skórny toczeń rumieniowaty (toczeń rumieniowaty krążkowy) 108

Układowy toczeń rumieniowaty 110

Pęcherzykowy, skórny toczeń rumieniowaty owczarków szetlandzkich i owczarków szkockich 113

Pęcherzyca zwykła (*pemphigus vulgaris*) 114

Pemfigoid pęcherzowy 116

Pęcherzowe nabyte oddzielenie naskórka 118

Plazmocytarne zapalenie opuszek palcowych u kotów .. 119

Idiopatyczne zapalenie naczyń brzegów małżowin usznych 120

Rozrostowe zapalenie tętnic rynyki podnosowej 122

Waskulopatia (choroba naczyń) u greyhundów ... 123

Zakażenia wirusem ospy u kotów 124

Postać skórna herpeswirozy i kaliciwirozy u kotów 126

Ropne zapalenie połączeń skórno-śluzówkowych ... 128

Nokardioza (*nocardiosis*) 129

Blastomykoza (*blastomycosis*) 130

Sporotrichoza (*sporotrichosis*) 132

Zwapnienia skórne (*calcinosi cutis*) 134

Rak kolczystokomórkowy (*carcinoma spinocellulare*) 136

Metaboliczna martwica naskórka 138

Owrzodzenia odleżynowe (*ulcera decubitala*) 141

Zespół Ehlersa–Danlosa (astenia skóry, *dermatosparaxis*) 142

ROZDZIAŁ 4

Dermatozy guzkowe i krostowe

Powierzchniowe ropne zapalenie skóry 146

Trądzik psów (zapalenie mieszków włosowych i czyracność brody i twarzy) 154

Pęcherzyca liściasta (*pemphigus foliaceus*) 155

Młodzieńcze *cellulitis* psów (*pyoderma juvenilis*, *piodermia młodocianych*) 159

ROZDZIAŁ 5

Dermatozy charakteryzujące się powstawaniem przetok

Rany kałane 162

Przetoki na tle ciał obcych . . .	164
Głębokie ropne zapalenie skóry (<i>piodermatitis profunda</i> , piodermia głęboka)	166
Nietypowe oportunistyczne zakażenia mykobakteryjne	170
Trąd kotów (<i>leprae felis</i>)	172
Zatoka skórzasta (<i>sinus dermoidalis</i>)	173
Czyraczność okołoodbytowa (<i>furunculosis perianalis</i> ; przetoki okołoodbytowe – <i>fistulatio perianalis</i>)	174
Przetoki okolicy śródstopia u owczarków niemieckich	176

ROZDZIAŁ 6

Choroby charakteryzujące się stopniem i łuszczeniem

Modzel (<i>callus, tyloma</i>)	178
Dermatoza wywołana promieniowaniem słonecznym (<i>dermatosis solaris</i>)	180
Zapalenie gruczołów łojowych (<i>adenitis sebaceus</i>)	182
Dermatoza reagująca na witaminę A	185
Trądzik kotów (<i>acne feline</i>)	186
Idiopatyczne (pierwotne) zaburzenia rogowacenia (łojotok)	188
Hiperkeratoza lusterka nosa i opuszek palców (<i>hyperkeratosis nasodigitalis</i>)	192
Zespół rumienia wielopostaciowego (<i>erythema multiforme complex</i>)	194
Łojotok brzegów małżowin usznych u psów	196
Złuszczający skórny toczень rumieniowaty (niemieckich pointerów krótkowłosych)	197
Leiszmanioza (<i>leishmaniosis</i>)	198
Nosówka (<i>febris canum catarrhalis</i>)	202
Róg skórny (<i>cornu cutaneum</i>)	203
Dermatozy cynkozależne	204
Letalne <i>acrodermatitis</i> u bulterierów	206

Dermatoza skóry okolicy twarzowej u kotów perskich i himalajskich	208
<i>Spiculosis</i>	209

ROZDZIAŁ 7

Zaburzenia pigmentacji

Bielactwo (<i>vitiligo</i>)	212
Zespół skórnio-naczyniowy psów (rzekomy zespół Vögt-Koyanagi-Harada)	214
Plama barwnikowa i obfita plamistość barwnikowa (<i>lentigo et lentiginis</i>)	216

ROZDZIAŁ 8

Dermatozy środowiskowe

Inwazja kleszczy	218
Użądlenia pszczoł i ukąszenia pająków	220
Dermatozy powodowane ukąszeniami komarów oraz much	222
Muszyca	224
Dermatozy wywołane wydzielinami (wydaliniami)	225
Oparzenia (<i>combustionis</i>)	226
Odmrożenia (<i>congelationis</i>)	229

ROZDZIAŁ 9

Dermatozy endokrynne

Niedoczynność tarczycy (<i>hypothyroidosis</i>)	232
Nadczynność kory nadnerczy (<i>hyperadrenocorticalismus</i>)	237
Hiperandrogenizm	244
Guz komórek Sertoliego (<i>sertolinoma</i>) i inne nowotwory jąder	246
Karłowatość przysadkowa (<i>nanismus</i>)	248
Alopecia X	250

ROZDZIAŁ 10

Zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego

Zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego (<i>otitis externa</i>)	254
---	-----

ROZDZIAŁ 11

Choroby pazurów

Choroby pazurów	268
---------------------------	-----

ROZDZIAŁ 12

Dermatozy charakteryzujące się wyłysieniami

Nużycza psów (<i>demodecosis</i> , demodekoza, świerzb czerwonny, świerzb nużeńcowy)	272
Nużycza kotów	276
Grzybice skórne (<i>dermatophytosis</i>)	278
Rodzinne zapalenie skóromięśniowe psów	283
Wyłysienie na skutek iniekcji	284
Wyłysienie plackowate (<i>alopecia areata</i>)	286
Dysplazja mieszkowa	287
Dysplazja mieszkowa ciemnych włosów	288
Wyłysienie z rozrzedzeniem barwy włosa (zespół niebieskiego dobermana)	290
Cykliczne wyłysienie boków (sezonowe wyłysienie boków, wyłysienie boków, nawracające wyłysienie boków)	292
Nabyte wyłysienia szablonowe (łysienie szablonowe)	293
Telogenowe wypadanie włosa, anagenowe wypadanie włosa, faliste zrzucanie sierści, rozsiane zrzucanie sierści i intensywne ciągłe zrzucanie sierści	294
Wyłysienie po strzyżeniu	296
Miejscowa reakcja na glikokortykosteroidy	297
Paranowotworowe wyłysienie kotów	298
Limfocytaarne zapalenie ścian mieszków włosowych	298

Bibliografia	299
-------------------------------	------------

Indeks	332
-------------------------	------------

Alergiczne lub podrażnieniowe kontaktowe zapalenie skóry 35	Guzy z komórek podstawnych (rak podstawnokomórkowy – <i>carcinoma basocellulare</i>) 80	Nokardioza (<i>nocardiosis</i>) 129
Alopecia X 250	Hiperandrogenizm 244	Nosówka (<i>febris canum catarrhalis</i>) 202
Ankylostomoza (tęgoryjczyca) 54	Hiperkeratoza lusterka nosa i opuszek palcowych (<i>hyperkeratosis nasodigitalis</i>) 192	Nowotwory melanocytaire 78
Atopowe zapalenie skóry u psów 20	Histiocytaire zaburzenia rozrostowe 84	Nużycza kotów 276
Bielactwo (<i>vitiligo</i>) 212	Idiopatyczne (pierwotne) zaburzenia rogowacenia (łojotok) 188	Nużycza psów (<i>demodecosis</i> , demodekoza, świerzb czerwony, świerzb nużeńcовой) 272
Blastomykoza (<i>blastomycosis</i>) 130	Idiopatyczne wrzodzące zapalenie skóry u kotów 101	Odmrożenia (<i>congelationis</i>) 229
Brodawczakowatość (<i>papillomatosis</i>) 72	Idiopatyczne zapalenie naczyń brzegów małżowin usznych 120	Oparzenia (<i>combustionis</i>) 226
Chłoniak epiteliotopowy (chłoniak skóry komórek T, ziarniak grzybiasty) 60	Inwazja <i>Cheyletiella</i> spp. (<i>cheyletiellosis</i>) 48	Owrzodzenia odleżynowe (<i>ulcera decubitale</i>) 141
Choroby pazurów 268	Inwazja <i>Cuterebra</i> spp. 94	Paranowotworowe wyłysienie kotów 298
Cykliczne wyłysienie boków (sezonowe wyłysienie boków, wyłysienie boków, nawracające wyłysienie boków) 292	Inwazja kleszczy 218	Pemfigoid pęcherzowy 116
Czyraczność okołoodbytowa (<i>furunculosis perianalis</i> ; przetoki okołoodbytowe – <i>fistulatio perianalis</i>) 174	Karlówatość przysadkowa (<i>nanismus</i>) 248	Pęcherzowe nabyte oddzielenie naskórka 118
Dermatoza reagująca na witaminę A 185	Kryptokokoza (<i>cryptococcosis</i>) 90	Pęcherzyca liściasta (<i>pemphigus foliaceus</i>) 155
Dermatoza skóry okolicy twarzowej u kotów perskich i himalajskich 208	Leiszmanioza (<i>leishmaniosis</i>) 198	Pęcherzyca zwykła (<i>pemphigus vulgaris</i>) 114
Dermatoza wywołana promieniowaniem słonecznym (<i>dermatosis solaris</i>) 180	Lejkowate rogowiaki kolczystokomórkowe 71	Pęcherzykowy, skórny toczень rumieniowaty owczarków szetlandzkich i owczarków szkockich 113
Dermatozy cynkozależne 204	Letalne <i>acrodermatitis</i> u bulterierów 206	Plama barwnikowa i obfita plamistość barwnikowa (<i>lentigo et lentiginis</i>) 216
Dermatozy powodowane ukąszeniami komarów oraz much 222	Limfocytaire zapalenie ściany mieszków włosowych 298	Plazmocytaire zapalenie opuszek palcowych u kotów 119
Dermatozy wywołane wydzielinami (wydalinami) 225	Łojotok brzegów małżowin usznych u psów 196	Polekowe zmiany skórne 106
Drakunkuloza (<i>dracunculiasis</i>) 95	Metaboliczna martwica naskórka 138	Postać skóma herpeswirozy i kaliciwirozy u kotów 126
Dysplazja mieszkowa 287	Miejscowa reakcja na glikokortykosteroidy 297	Powierzchniowe ropne zapalenie skóry 146
Dysplazja mieszkowa ciemnych włosów 288	Młodzieńcze <i>cellulitis</i> psów (<i>pyoderma juvenilis</i> , piodermia młodocianych) 159	Przetoki na tle ciał obcych 164
Feohyfo-mikoza (<i>phaeohyphomycosis</i>) 92	Modzel (<i>callus</i> , <i>nyloma</i>) 178	Przetoki okolicy śródstopia u owczarków niemieckich 176
Głębokie ropne zapalenie skóry (<i>piodermis profunda</i> , piodermia głęboka) 166	Muszycza 224	Rak kolczystokomórkowy (<i>carcinoma spinocellulare</i>) 136
Głębokie ropne zapalenie skóry owczarków niemieckich 98	Nabyte wyłysienia szablonowe (łysienie szablonowe) 293	Rany kątane 162
Grzybice skórne (<i>dermatophytosis</i>) 278	Nadczynność kory nadnerczy (<i>hyperadrenocorticalismus</i>) 237	Rodzinne zapalenie skórno-mięśniowe psów 283
Guz komórek Sertoliego (<i>sertolinoma</i>) i inne nowotwory jąder 246	Nadwrażliwość na ukąszenia pcheł (alergiczne pcheł zapalenie skóry) 38	Ropne urazowe zapalenie skóry 18
Guz z komórek tucznych (<i>mastocytoma</i>) 74	Niedoczynność tarczycy (<i>hypothyroidosis</i>) 232	Ropne zapalenie połączeń skóma-słuzówkowych 128
	Nietypowe oportunistyczne zakażenia mykobakteryjne 170	Rozrostowe zapalenie tętnic rynienki podnosowej 122
		Róg skóry (<i>cornu cutaneum</i>) 203
		Skórne niepożądane reakcje na pokarm (alergia lub nietolerancja pokarmowa) 31

Skórny toczeń rumieniowaty (toczeń rumieniowaty krążkowy)	108	Wapnica ograniczona (<i>calcinos circumscripta</i>)	96	Zatoka skórzysta (<i>simus dermoidalis</i>)	173
<i>Spiculosis</i>	209	Waskulopatia (choroba naczyń) u greyhundów	123	Zespół Ehlersa–Danlosa (astenia skóry, <i>dermatosparaxis</i>)	142
Sporotrichoza (<i>sporotrichosis</i>)	132	Wszawica i wszolowica	42	Zespół rumienia wielopostaciowego (<i>erythema multiforme complex</i>)	194
Świerzb drązący (<i>sarcoptosis</i>)	44	Wyłysienia psychogenne kotów	66	Zespół skórno-naczyniówkowy psów (rzekomy zespół Vogt–Koyanagi–Harada)	214
Świerzb notoedryczny	47	Wyłysienie na skutek iniekcji	284	Zespół zaskórnikowy sznaucerów	64
Telogenowe wypadanie włosów, anagenowe wypadanie włosów, faliste zrzucanie sierści, rozsiane zrzucanie sierści i intensywne ciągle zrzucanie sierści	294	Wyłysienie plackowate (<i>alopecia areata</i>)	286	Zespół ziarniniaka jałowego i ropnego	82
Torbiele naskórkowe i mieszkowe (<i>cysts epidermalis et follicularis</i>)	70	Wyłysienie po strzyżeniu	296	Zespół zmian kwasochłonnych u kotów	102
Trądzik kotów (<i>leprae felis</i>)	172	Wyłysienie z rozrzedzeniem barwy włosów (zespół niebieskiego dobermana)	290	Ziarniniak eozynofilowy psów	82
Trądzik kotów (<i>acne feline</i>)	186	Wyprzenia ropne (<i>intertrigo</i>)	55	Ziarniniak z wylizywania	62
Trądzik psów (zapalenie mieszków włosowych i czyracność brody i twarzy)	154	Zakażenia wirusem ospy u kotów ..	124	Złuszczający skórny toczeń rumieniowaty (niemieckich pointerów krótkowłosych)	197
Trombikuloza	50	Zapalenie gruczołów łojowych (<i>adenitis sebaceus</i>)	182	Znamiona kolagenowe (<i>naevi collagenalis</i>)	81
Układowy toczeń rumieniowaty ..	110	Zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej (<i>panniculitis</i>)	88	Zwapnienia skórne (<i>calcinosis cutis</i>)	134
Użdżlenia pszczoł i ukąszenia pajaków	220	Zapalenie skóry na tle <i>Malassezia</i>	57		
		Zapalenie skóry wywołane przez <i>Pelodera strongyloides</i>	52		
		Zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego (<i>otitis externa</i>)	254		

Substancje czynne

aceponian hydrokortyzonu
 cyklosporyna
 dwutlenek chloru
 fitosfingozyna
 glikol propylenowy, kwas jabłkowy, kwas benzoesowy, kwas salicylowy
 hormon adrenokortykotropowy
 imiquimod krem
 izotretinoin
 kwas octowy i aloes
 mitotan (o,p'-DDD)
 moksydektyna/imidaklopid
 octan fluocinolonu w 60% DMSO
 parachlorometaksylenol (PCMX)
 pentoksyfilina
 rekombinowany koci interferon omega
 selamektyna
 szczepionka zawierająca lizat bakteryjny gronkowca

Światowy rozwój dermatologii weterynaryjnej zwierząt towarzyszących jest już tak prężny, że nieomal każdego roku ukazują się liczne, nowe opracowania. Mogą to być typowe akademickie dzieła, całościowo ujmujące większość podstawowych zagadnień, bądź też fragmentaryczne, a tym samym bardziej szczegółowe monografie książkowe poświęcone poszczególnym grupom chorób skóry w ujęciu gatunkowym lub rasowym. Większość z nich ma ponadto aspekt praktyczny, co z punktu widzenia potrzeb codziennej praktyki klinicznej jest dla lekarzy klinicystów szczególnie przydatne.

Takim opracowaniem niewątpliwie są *Choroby skóry psów i kotów. Kolorowy atlas i podręcznik*, napisane przez lekarza praktyka z Wielkiej Brytanii Richarda R. Harveya oraz profesora dermatologii porównawczej ze Stanów Zjednoczonych Patricka J. McKeevera. Atlas ten łączy symptomatologiczną klasyfikację chorób skóry, diagnostyczne i terapeutyczne podejście do poszczególnych jednostek oraz liczne, doskonałe jakościowo ilustracje, ściśle powiązane z treścią podręcznika.

Takie ujęcie zagadnień ułatwia badającemu właściwe rozpoznanie choroby, stanowi nieocenioną ikonograficzną odpowiedź w rozwiązywaniu dermatologicznych problemów oraz sugeruje, jakie badania dodatkowe należy wykonać i jakie zastosować leczenie.

Przed Państwem drugie poszerzone wydanie tego spójnego atlasu i podręcznika. Mamy nadzieję, iż pozwoli on zarówno studentowi, jak i doświadczonemu lekarzowi praktykowi na tyle zgłębić lub udoskonalić dermatologiczną wiedzę, że samodzielnie poradzą sobie z codziennymi diagnostycznymi i terapeutycznymi wyzwaniami.

dr n. wet. Dorota Pomorska
Sekretarz Sekcji Dermatologów Weterynaryjnych
Specjalista chorób psów i kotów

prof. dr hab. dr h.c. Zbigniew J.H. Pomorski
Przewodniczący Sekcji Dermatologów Weterynaryjnych
Krajowy Kierownik Specjalizacji „Chorób psów i kotów”

PRZEDMOWA

Od pierwszego wydania *Chorób skóry psów i kotów. Kolorowy atlas i podręcznik*, w 1998 r. wzrosła liczba informacji dotyczących dermatologii weterynaryjnej. Niniejsze wydanie przejrano i poprawiono, a także rozszerzono o dwadzieścia jeden nowych chorób. Dodano też sto trzydzieści jeden fotografii chorób skóry. Autorzy starali się zawrzeć jak największą liczbę informacji na temat rozpoznania i leczenia chorób skóry w formacie, który ułatwia ich odnalezienie nawet najbardziej zajętemu lekarzowi praktykowi.

PODZIĘKOWANIA

Chcemy podziękować naszym rodzinom za udzielenie nam wsparcia oraz za ich poświęcenie w czasie redagowania tej książki. Jesteśmy wdzięczni osiągnięciom współczesnej technologii, bez których niniejszy atlas nie mógłby powstać. Dziękujemy także wszystkim lekarzom weterynarii, którzy okazali nam zaufanie, kierując do nas swe przypadki, co pozwoliło nam zgromadzić wiedzę oraz doświadczenie konieczne do napisania tego podręcznika.

Tim Nuttall, Richard Harvey, Patrick McKeever

Nadwrażliwość na ukąszenia pcheł (alergiczne pchle zapalenie skóry)

ETIOLOGIA I PATOGENEZA

Nadwrażliwość na ukąszenia pcheł lub alergiczne pchle zapalenie skóry (APZS) rozwija się po wprowadzeniu białek pochodzących ze śliny pcheł do naskórka i skóry^[1]. Nadwrażliwość na te białka wywołuje natychmiastową lub opóźnioną reakcję oraz przewlekłe zapalenie^[2]. Ugryzienie przez pchły może wywołać podrażnienie, jednak uważa się, że objawy kliniczne u chorych zwierząt są związane bardziej z nadwrażliwością niż zapaleniem skóry po ukąszeniu pcheł^[3]. U psów regularna ekspozycja na pchły może zapobiec APZS lub opóźnić jego pojawienie się. Sporadyczna ekspozycja wydaje się najsilniejszym induktorem klinicznej nadwrażliwości^[3].

Pchły są wektorem bakterii *Bartonella* (choroba kociego pazura), *Rickettsia felis*, *Haemoplasma* (zakażenie niedokrwistość u kotów) i *Dipylidium caninum*^[4]. Większość inwazji wiąże się z pchłą kocią (*Ctenocephalides felis felis*). U psów i kotów może wystąpić wiele gatunków pcheł. Identyfikacja gatunku umożliwia ustalenie epidemiologii i pomaga w kontroli w trudnych infestacjach.

OBJAWY KLINICZNE

Psy

U psów występują bardziej przewidywalne objawy kliniczne niż u kotów. Nie ma predyspozycji rasowej, oprócz tego, że psy atopowe są podatniejsze. Choroba dotyczy najczęściej psów w wieku 1–3 lat^[3]. Świąd jest zwykle obecny, ale jest zmienny. Zmiany znajdują się przede wszystkim w części lędźwiowo-krzyżowej tułowia, na bokach, na ogonie i w okolicy krocza (fot. 23, 24), rzadziej na kończynach, brzuchu i głowie. Do objawów klinicznych należą symetryczne do regularnych wyłysienia, rumień, grudki, strupy, przeczosy, przebarwienia i zlizajowacenie. Nasilenie zmian wiąże się ze stopniem i czasem trwania świądu. Przeważnie pojawiają się ostre ropne urazowe zapalenie skóry (hot spot) i powierzchowne ropne zapalenie mieszków włosowych (*folliculitis*).

Koty

U kotów rzadko obserwuje się świąd i wykwyty pierwotne. APZS stanowi częstą przyczynę wielu postaci klinicznych choroby, takich jak symetryczne wyłysienia urazowe (fot. 25, 26), prosówkowe zapalenie skóry (plamkowe, grudkowe, strupiejące zapalenie skóry na grzbiecie) (fot. 27) i zmiany zespołu ziarniniaka eozynofilowego (plytka kwaso-

23, 24. Symetryczne samouszkodzenia, wyłysienia, nadżerki i strupy u dwóch psów z nadwrażliwością na ukąszenia pcheł oraz alergicznym pchlim zapaleniem skóry

Zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej (*panniculitis*)

DEFINICJA

Panniculitis jest zapaleniem podskórnej tkanki tłuszczowej.

ETIOLOGIA I PATOGENEZA

Wiele czynników prowadzi do uszkodzenia adipocytów (komórek tłuszczowych), co skutkuje uwalnianiem tłuszczu do przestrzeni pozakomórkowych. Tłuszcz te ulegają hydrolizie do kwasów tłuszczowych, powodujących stan zapalny i reakcje ziarninowania^[1, 2]. *Panniculitis* ma różną etiologię:

- Poinfekcyjne zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej pojawia się rzadko u kotów, nieco częściej u psów. Ze względu na niejednoznaczne objawy chorobę rozpoznaje się rzadko. Stan ten może wiązać się ze szczepieniami lub iniekcjami innych leków, takich jak antybiotyki. Przypuszcza się, że reakcja ta jest łącznym skutkiem obcego ciała i reakcji nadwrażliwości^[3].
- Pourazowe zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej pojawia się w wyniku urazu, przewlekłego ucisku lub zmniejszonego dopływu krwi, co powoduje miejscowe niedokrwienie^[1].
- Zakaźne zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej jest następstwem zapalenia, za które są odpowiedzialne bakterie lub grzyby wywołujące zakażenia głębokie.
- Immunologiczne zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej towarzyszy immunozależnym chorobom naczyniowym, takim jak układowy toczeń rumieniowaty, reakcje nadwrażliwości na leki, zakażenia lub guzy trzewne^[1, 2, 4]. Rumień guzowaty w przegrodowym zapaleniu podskórnej tkanki tłuszczowej jest jałowym zapaleniem tkanki podskórnej przebiegającym z uszkodzeniem naczyń, co wiąże się z uogólnioną reakcją nadwrażliwości.
- Żywieniowe zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej występuje u kotów z uogólnionym zapaleniem tkanki tłuszczowej (*pansteatitis*), spowodowanym względnym lub bezwzględnym niedoborem witaminy E w wyniku diety bogatej w tłuste ryby^[5].
- Idiopatyczne zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej obejmuje wszystkie jałowe zapalenia podściółki tłuszczowej o nieznannej etiologii, np. jałowe guzowate zapalenie tkanki podskórnej i *panniculitis* dystalnych odcinków kończyn u owczarków niemieckich^[6, 7].

OBJAWY KLINICZNE

Zmiany pojawiają się najczęściej jako pojedyncze twarde guzy^[1]. Są raczej zwarte i bolesne; według jednego z badań 35% zmian cechuje się powstawaniem przetok^[1]. Najczęściej występują na brzusznej oraz bocznej stronie szyi, klatce piersiowej i brzuchu^[1, 2]. Nie ma predyspozycji wiekowych ani płciowych. Chorobę tę stwierdza się częściej u jamników niż u innych ras. U zwierząt z jałowym guzowatym zapaleniem podskórnej tkanki tłuszczowej obserwuje się zwykle zmiany mnogie (fot. 90, 91). U tych zwierząt, jak również u cierpiących na rumień guzowaty w przegrodowym zapaleniu podskórnej tkanki tłuszczowej, duże guzy mogą ulegać owrzodzeniu z powstawaniem przetok, z których wydobywa się oleisty, jasny lub żółtawy płyn^[1, 2, 4].

Jałowe *panniculitis* palców owczarków niemieckich objawia się dobrze odgraniczonymi przetokami z lekko obrzękłymi rumieniowymi brzegami^[7, 8]. Zmiany najczęściej umiejscawiają się poniżej opuszki nadgarstkowej lub stępu, rzadziej w innych okolicach opuszkowych. Z przetok wydobywa się skąpa ilość surowiczego lub mlecznego, lepkiego płynu.

Uogólnione zapalenie tkanki tłuszczowej u kotów cechuje się licznymi, o różnej zwartości, guzami w tkance podskórnej i w tłuszczu krezkowym brzucha^[5]. Przetoki tworzą się rzadko. Objawy ogólne (np. gorączka, osowiałość oraz bolesność) mogą poprzedzać powstawanie guzów lub pojawiać się jednocześnie z nimi.

ROZPOZNAWANIE RÓŻNICOWE

- Ropnie
- Ziarniniak bakteryjny lub grzybiczy
- Głębokie ropne zapalenie mieszków włosowych i czyraczność
- Skórne zakażenia *Mycobacterium*
- Grzybice głębokie
- Cysty skórne
- Inwazja *Cuterebra* spp.
- Nowotwory skóry
- Reakcje na ciało obce

ROZPOZNAWANIE

Biopsja przez wycięcie lub biopsja klinowa, a następnie poddanie tak pobranego materiału badaniu histopatologicznemu oraz wykonanie posiewów i ocena antybiotykowrażliwości to minimalny zestaw badań umożliwiający rozpoznanie.

LECZENIE

Zapalenie podskórnej tkanki tłuszczowej, wtórne do ukrytej choroby ogólnej, powinno ustąpić przy prawidłowym leczeniu choroby podstawowej. Pojedyncze,

232, 233. Zespół skórno-naczyniówkowy psów. Utrata pigmentu na lusterku nosowym, zmiany dotyczą również oczu (232) i opuszek palcowych (233)

Indeks

A

acrodermatitis, letalne 204, 206, 207
adenitis sebaceus 182–184
 adipocyty, uszkodzenie 88
 adrenokortykotropowy hormon (ACTH) 240, 241
 alergiczne lub podrażnieniowe kontaktowe zapalenie skóry 35–37
 airedale terrier 292
 akita 155, 182, 214
 alergenowa immunoterapia swoista (ASIT) 29
alopecia areata 286
 alopecia X 250–252
 aminokwasy 138, 140
 anagenowe wypadanie włosa 294–296
 ankylostomoza 54
 astenia skóry (zespół Ehlersa–Danlosa) 142–143
 atopowe zapalenie skóry 20–30, 59, 258
 atoprzeciwi ciała
 desmogleina I (Dsg1) 155
 kolagen typ XVII 116
 tyroglobulina (TGAA) 232, 235–236

B

bariera skóry 20
 basset 288
 bąbel 12
 beagle 110, 232, 244, 288
 bearded collie 155, 232, 247, 288
 beauceron 21
 belgijski owczarek tervuren 212
 bernardyn 122
 berneński pies pasterski 84, 85, 183, 290
 bichon 284
 bielactwo 15, 212–213
 biopsja skóry 26
 blastomykoza 130–131

blizna 14
 błona bębenkowa
 ocena 255, 261–262
 przerwanie 255, 262
 bokser 21, 22, 57, 70, 74, 82, 84, 85, 96, 232, 237, 246, 273, 292
 borzoi 232
 boston terrier 21, 74, 96, 290, 293
 bouvier 245
 brodawczaki 72–73
 brodawczakowatość 72–73
 brzuch, obwisłość 237, 238
 buldog 21, 74, 154, 244, 273, 292
 bulterier 204, 206–207, 222
 letalne *acrodermatitis* 204, 206–207
 staffordshire 74, 245

C

cairn terrier 21
calcinosis
 circumscripta 96
 cutis 134–135, 239, 243
 cavalier king charles spaniel 62, 82, 234, 288
cellulitis
 młodocianych 159
 po ukąszeniach 162
 chemioterapia 77
Cheyletiella spp. 48–49
 chihuahua 275, 290, 293
 chiński shar pei 21
 chłoniak epiteliotropowy 32, 56, 60–61
 choroba Addisona 243
 choroba Cushinga 109, 237–243
 choroba z Lyme 218
 choroby histiocytarne 84–87
 choroby pazurów 268–270
 choroby wątroby 138, 140
 chow-chow 155, 214, 250, 251, 283, 290, 296

ciało obce
 kanał słuchowy 255, 256
 tworzenie się przetok 164–165
Cladophyalophora bantiana 92
 cocker-spaniel 21, 148, 185, 188, 193, 244
 amerykański 288
Cryptococcus neoformans 90
 cukrzyca 138
Cuterebra spp., inwazja 94
 cynk 140, 204–205
 cysta 12
 kieszonka przysadki 248
 naskórkowe/mieszkowe
 inclusion 70
 czerniak 78, 79
 czynnik wzrostu insulinopodobny 1 (IGF-1) 249
 czyracność
 eozynofilowa 220
 miejscowe, głębokie zapalenie 167
 okołodbytowa 174–175
 pomiędzy palcami 168
 czyszczenie uszu 261–264

D

dalmatyńczyki 21, 62
Demodex spp. 272
Dermacentor spp. 218
Dermatophagoides spp. 21, 46
 Dermatophyte Test Medium (DTM) 281, 282
 desmogleina I (Dsg I), przeciwi ciała 155
 dieta 26, 33–34, 100, 175
 doberman pinczer 62, 106, 154, 155, 222, 232, 287, 290–291
 zespół niebieskiego dobermana 290
 dog de bordeaux 192
 dog niemiecki 62, 82, 118, 123, 154, 290

dracunculiasis 95
Dracunculus spp. 95
Drechslera spicifera 92
 dysplazja mieszkowa 287–289
 ciemnych włosów 288–289

E

Epidermophyton 278
epiphora 225
Eutrombicula alfredugesi 50

F

Felicola subrostratus 43
 fizyczne badanie 8
 foksterier 21
 szorstkowłosy 21

G

gorączka Gór Skalistych 218
 glikokortykosteroidy 29–30
 glukagon, poziom w surowicy 138,
 140
 greyhound 123, 268, 293
 gronkowcowe infekcje
 szczepy metycylinooporne
 (MRSA) 146, 152, 153
 w atopowym zapaleniu skóry 20,
 24, 30
 w przewodzie słuchowym 256,
 260, 261
 gruczolak przysadki 237
 gruczoł ogona, przerost 244, 245
 grudki 10
 grzybica 278–282
 guz komórek Sertoliego 246–248
 guz z komórek tucznych 74–77
 guz, okolicy palcowej 269
 guzek 11
 guzy z komórek podstawnych 80

H

herpeswirus, kotów 126–127
 hiperandrogenizm 244–245
 hiperestrogenemia 246
 hiperglikemia 138
 hiperglukagonemia 138
 hiperkeratoza opuszek palcowych
 192–193, 202, 205, 207
hipertrichosis 244, 245

hormon wzrostu 249, 252
 hovahart 182
 husky syberyjski 82, 204, 212, 214,
 250, 287, 296

I

immunologiczne choroby, dotyczące
 pazurów 269, 270
 infekcje mykobakteryjne,
 oportunistyczne, atypowe
 170–171
 infekcje skóry, przyczyny pierwotne
 146
 insektycydy 41–42, 52, 201, 220,
 222, 265
 irlandzki spaniel wodny 287
Ixodidae 218

J

jack russell terier 22, 278, 289
 jamniki 214, 237, 273, 288, 290, 293
 jodek potasu 132

K

kalicjiwiroza, u kotów 126–127
 kanał słuchowy
 abłacja 265
 ciało obce 255–256
 infekcje bakteryjne 256, 257
 pasożyty 265
 przerost tkanki 265
 karelski pies na niedźwiedzie 248
 karłowatość, przysadkowa 248–249
 kastracja, w nowotworach jąder 248
 keratynizacja zaburzenia 146, 148,
 185
 idiopatyczne (pierwotne)
 188–191
 zapalenie zewnętrzno
 przewodu słuchowego 258,
 259
 kerry blue terier 209
 kinaza kreatyninowa 235
 kleszcze 218–220
 kolagenowe znamiona 81
 kontrola grzybiczy, skupiska kotów
 282
 końce małżowin usznych
 łojotok 196
 zapalenie naczyń 120–121

kot himalajski 208
 kot perski 186, 208, 278, 279
 kot syjamski 74, 212
 krosta 11
 kryptokokoza 90–92

L

leiszmanioza 198–201
 leukoderma 212
 leukotrichia 212, 213
 lhasa apso 21, 71
 limfocyty T 20, 35, 60, 98, 198
Linognathus setosus 43
 lipidoza mieszkowa 287
 liszajec 147
 lordoza 237

Ł

łojotok 146, 188–191
 atopowe zapalenie skóry 24
 brzegi małżowin usznych 196
 hiperandrogenizm 246, 247
 łuski, złuszczenie 13, 22, 24, 44, 45,
 57, 177, 188, 189, 197
 łysienie szablonowe 293

M

maine coon 279
 makronychia 269
 malamut alaskański 204, 212, 214,
 250, 287, 296
Malassezia
 infekcje 15, 23, 57, 257, 263, 269
 wtórne 21, 29, 272, 276
 zapalenie skóry 32, 57–59
 małżowina uszna
 idiopatyczne zapalenie brzegów
 120–121
 łojotok 196
 pęcherzyca liściasta 156
 słoneczne zapalenie skóry 180,
 181
 ukąszenia much 222
 martwica
 topniejąca 99
 końcówek małżowin usznych
 106
 metaboliczna, naskórka 138–140
 martwica końcówek małżowin
 usznych 106

mastif 148
 neapolitański 142
 melanocytoza 78–79
 metaboliczna martwica naskórka
 138–140
Microsporium spp. 278
 mieszkowe torbiele 70
 minimalne stężenie hamujące (MIC)
 150, 151
 mocz, zapalenie skóry 225
 model 178–179
 mops 21, 72, 216
 moskity (*Phlebotomus* spp.) 198
 MRSA patrz gronkowce infekcje
 metycylinooporne
 muchy 224
 muszyca 224
mycetoma 279
Mycobacterium spp. 170, 171, 172
myxedema 235

N

naczyniówkowo-skrómy zespół
 u psów 214–215
 nadczynność kory nadnerczy 134,
 237–243, 250
 nadmierna rozciągliwość skóry 142,
 143
 nadmierne rogowacenie 192–193,
 202, 205, 207
 lusterka nosa 192–193
 nadwrażliwość
 pokarm 26, 31–34
 ukąszenia owadów 222–223
 ukąszenia pszczoły 38–42
 nadzferki 13, 127
 naskórkowa torbiel 70
 nerek choroba 123
 niedoczynność tarczycy 232–236
 niezbędne nienasycone kwasy
 tłuszczowe (EFAs) 29
 nokardioza 129, 164
 norweski elkhound 71
 nosówka, psów 192, 194, 202
 notoedryczny świerz 47
 nowofunland 155, 290
 nowotwory jąder 244, 246–248
 nowotwory nadnerczy 237, 242
 nużycza
 kotów 276–277
 psów 272–276

O

objaw Dariera 74, 75
 objawy kliniczne 8–9
 obrzęk naczyń ruchowy 106, 220
 ochrona przeciwsłoneczna 108, 109,
 180
 odczulanie 29
 odlewy mieszkowe 182, 183, 195
 odleżyny, owrzodzenie 141
 odmrożenie 229
 okołodbytowe przetoki
 (czyrączność odbytu) 174–175
onychochloasis 269
onychodystrofia toczniowa 269, 270
onychogryphosis 156
onychomadesis 269
onychomycosis 269
onychoschizis 156
 oparzenia 226–228
 maszynką do strzyżenia 226
 oporność antybiotykowa 151–153
 ościste wasy traw 164, 165
 otarcia 14
Otobius megnini 218
Otodectes cynotis 256, 265
 owczarek niemiecki 62, 71, 96, 110,
 128, 148, 212, 214, 248, 283,
 290
 głębokie ropne zapalenie skóry
 98–100
panniculitis stóp 88–89
 przetoki okolicy śródstopia 176
 owczarek staroangielski 214
 owczarek szetlandzki 108, 110, 113,
 213, 214, 222, 283, 288, 290
 owczarek szkocki 82, 108, 110, 113,
 117, 222, 283
 rodzinne zapalenie skórno-
 mięśniowe 283–284
 długowłosa 108, 113, 222, 283
 owczarek węgierski 283

P

paciorkowcowe infekcje 162
panniculitis 88–89
pansteatitis, kotów 88, 89
 papillon 288
 pazury, choroby 268–270
 pazury, zmiany 268–270
 pekińczyk 71
Pelodera strongyloides 52–53

pemfigoid, pęcherzowy 116–117,
 269
 pęcherzowe nabyte oddzielanie się
 naskórka 118
 pęcherzyca
 liściasta 155–158, 192, 259, 269
 zwykła 114–115, 269
 pęcherzyk 11
phaeohyphomycosis 92–93
Phlebotomus spp. 198
 pies z Ibizy 198
 pigmentowane grzyby 92, 93
 pincher miniaturowy 290, 293
 plama barwnikowa 78, 216
 plamistości barwnikowe 216
 plamki 10
 plastyka, interwencja chirurgiczna
 56
 platkowe testy 37
 płytki 10, 60, 61, 62, 103
pododermatitis 206, 207
 limfocytarno-plazmocytarne
 168, 169
 nużycze 272, 273
 plazmocytarne kotów 119
 podrażnieniowe kontaktowe
 zapalenie skóry (ICD) 35–37
 pointer niemiecki krótkowłosa 154,
 197, 223
 pokrzywka 106, 220, 221
 poliuria/polidypsja 237
 pomeranian 251
 portugalski pies wodny 287
 postępowanie diagnostyczne 8
Proteus spp. 256
 przebarwienie 15, 23, 24, 89, 292
 przerost gruczołów
 okołodbytowych 244, 245
 przetoka 14
 ciało obce 164–165
 definicja 14
 okołodbytowa 174–175
 śródstopia 176
 przysadkowy, karzeł 248–249
Pseudomonas spp. 166, 254, 256,
 257, 259, 260, 263
pseudomycetoma 279
 psychogenne dermatozy
 rozpoznanie 66–67
 wyłysienia kotów 66–67
 zapalenie skóry z wylyziania
 pekińczyk 71
 62–64

pudle 110, 284
 miniaturowe 250, 294
 standardowe 182
 pyłki 21

R

radioterapia 77, 136, 243
 rak kolczystokomórkowy 136–137, 269
 rany kątne 162–163
 reakcja na ciało obce 178
 reakcje na pokarm 26, 31–34
 regulatory wzrostu owadów (IGR) 41, 42
 retriever 22, 232
 chesapeake bay 287
 curly coated 287
 flat coat 86
 golden 21, 74, 82, 84, 86, 212, 232
 labrador 21, 36, 84, 86, 212, 232, 269, 296
Rhipicephalus sanguineus 218, 219
 rhodesian ridgeback 173
 rogowiak kolczystokomórkowy 71–72
 ropne zapalenie połączeń skórno-śluzówkowych 128, 148, 168
 ropne zapalenie skóry
 głębokie 166–169
 grzbietu nosa 167–168
 idiopatyczne, nawracające 153
 młodzieńcze (*cellulitis juvenilis*) 159
 owczarków niemieckich 98–100
 po strzyżeniu 296
 połączeń skórno-śluzówkowych 128, 148
 powierzchniowe 146–153
 przetrzeni międzypalcowych 168
 ropne zapalenie skóry grzbietu nosa 167–168
 ropnie, rany kątne 162, 163
 rottweiler 84, 86, 154, 212, 287–288
 róg skóry 203
 rumień 13, 23, 35, 36, 57, 194, 195, 246, 247
 rynienka podnosowa
 owrzodzenie 126, 127
 rozrostowe zapalenie tętnic 122

S

saluki 288, 290
 samojed 182, 214, 244, 296
Sarcoptes scabiei 44, 45
 schipperke 155, 290
 Schirmera test 121
 sealyham terier 21
 sedacja 261
 seter angielski 21
 seter irlandzki 62, 110, 214
 seter szkocki 288
 shar pei 21, 74, 155
 shiba inu 214
 shih tzu 70
 silky terier 290
 słoneczne zapalenie skóry 180–181
 somatotropina (hormon wzrostu) 249, 252
spiculosis 209
Sporothrix schenckii 132
 sporotrichoza 132
 springer spaniel 155, 182, 184, 188
Staphylococcus aureus 168
Staphylococcus intermedius 20, 98, 146, 151, 162, 166
Staphylococcus schleiferi 166
 Stevensa–Johnsona, zespół 106, 107, 108, 194, 195
Stomoxys calcitrans 222
 stosunek kortyzolu do kreatyniny w moczu (UCCR) 240
 strupy 13
 superantygeny 20
syringomyelia 62
 szampony 150, 169, 187
 szczelina 15
 sznauca 292
 miniaturowy 21, 64–65, 70, 72, 216
 zespół zaskórnikowy 64–65
 szpic wilczy 71, 142, 296

Ś

śnieżny nos 212
 śródowiskowe leczenie grzybicy 282
 kleszcze 220
 pchły 41
 światłowstręt 127

świąd

okolicy palców 50
 rozpoznania różnicowe 274
 świerz b drążący 44–46

T

telogenowe wypadanie włosa 294–295
 terier szkocki 21
 test hamowania deksametazonem 240–241
 testosteron, stężenie w surowicy 244
 testy płatkowe 37
 testy stymulacji tarczycy 235
 testy śródskórne 26, 40
 testy wykluczające 36
 tetrajodotyronina (tyroksyna/T4) 232
 tegoryjczyca 54
 tłuszczak 11
 tłuszcze, poziom w surowicy 235
 toczeń rumieniowaty
 pęcherzykowy, skóry 113–114
 skóry (dyskoidalny) 108–109
 układowy 110–112
 złuszczający, skóry 197
 toksyczna martwica rozplywna naskórka (TEN) 107, 108, 194, 195
 toy, foksterier 233
 trąd, kotów 172
 trądzik
 kotów 186–187
 psów 154
Trichodectes canis 42, 43
 trichogram 276, 295
Trichophyton spp. 269, 278
 trombikula 50–51
 trombikuloza 50–51
 trójjodotyronina (T3) 232
 TSH, poziom 235
 tworzenie się modzeli 178–179
 tyreostymulina (TRH) 232
 tyreotropina 232, 235
 tyroksyna (tetrajodotyronina/T4) 232

U

- ukąszenia
 - much/komarów 102, 103, 222–223
 - pająków 220–221
- użądlenia pszczoł 220–221

V

- Vogt–Koyanagi–Harada, zespół, rzekomy 214–215

W

- warstwa rogowa naskórka 20
- waskulopatia u greyhundów 123
- wątlność skóry 238
- welsh corgi 283
- west highland white terier 20, 21, 274
- whippet 290, 293
- wirus ospy, infekcja u kotów 124–125
- witamina A 185, 191
- witamina E 88, 89, 109, 191
- włókniamięsak, poszczepienny 284
- wodniak, podskórny 178, 179
- Wooda lampa 281
- wrzody
 - definicja/fotografie 14
 - idiopatyczne 101
 - kwasochłonne/trudno gojące się 104
 - odleżyny, modzele 141
- wszawica 42–43
- wszy, inwazja 42–43
- wyczuwanie kworum, sygnalizator zagęszczenia 146
- wykwity polekowe 106–108, 194, 195
- wyłysienia
 - cykliczne (sezonowe) boków 292
 - nabyte 293
 - paranowotworowe kotów 298
 - po stryżeniu 296
 - psychogenne kotów 66–67
 - w miejscu iniekcji 284–285
 - z rozrzedzeniem barwy włosa 290–291

- wypadanie włosów/rozsianie 294–295
- wyprzenia ropne 55–56, 225
- wywiad 8
- wyżeł minsterlandzki 288
- wyżeł weimarski 75, 82, 154, 222, 287
- wyżeł węgierski 182, 184

Y

- yorkshire terier 21, 71, 278, 290

Z

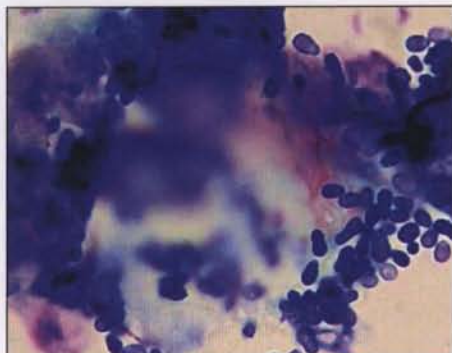
- zaburzenia kolagenowe 142
- zachowania obsesyjno-kompulsywne 25, 30, 62–64
- zahamowany wzrost 206
- zanokcica 57, 111, 268
- zapalenie mieszków włosowych 147–148
 - limfocytarne ściany mieszka włosowego 298
 - umiejscowione, głębokie 167
- zapalenie skóro-mięśniowe psów, rodzinne 283
- zapalenie skóry
 - alergiczne pchle 38–42
- alergiczne/podrażnieniowe/kontaktowe 35–37
 - atopowe u psów 20–30, 258
 - części twarzowej, koty perskie/himalajskie 208
 - dookoła oczu 30
 - faldów ogona 56
 - faldów skóry 55–56
 - Malassezia* 32, 57–59
 - okolicy odbytu 25
 - Pelodera strongyloides* 52–53
 - po ukąszeniu komarów 222–223
 - prosówkowe 38, 39
 - ropne urazowe 18–19
 - wywołane wydzielinami i wydaliniami 225
 - z wylizywania 62–64
- zapalenie tętnic, rozrostowe, rynienki podnosowej 122
- zapalenie ucha środkowego 255, 265
- zapalenie zewnętrznego przewodu słuchowego 24, 220, 254–261

- zaskórniki 12, 186, 187, 238, 239
 - reakcja na glikokortykosteroidy 297
- skórzasta 173
- zespół zaskórnikowy sznaucerów 64, 65
- zatoka 14
 - skórzasta 173
- zatrucie jodem 132
- zeskrobiny 25
- zespół Ehlersa–Danlosa 142–143
- zespół niebieskich dobermanów 290
- zespół rumienia wielopostaciowego 194–195
- zespół skóro-naczyniówkowy psów 214–215
- zespół ziarniniaka kwasochłonnego, kotów 102–105
 - ropnego 82–83
- ziarniniak
 - eozynofilowy psów 82
 - grzybiasty 60–61
 - jałowy 82–83
 - u psów 82
- zliszajowacenie 15, 24, 44, 45, 57
- znamiona, kolagenowe 81
- zoonozy 44, 49, 59, 124, 132, 153
- zwalczanie pcheł 41–42

Zwarta forma, przemyślany dobór ilustracji i jasno sformułowana definicja choroby, przedstawienie etiologii, objawów, badań dodatkowych, rozpoznania różnicowych oraz metod leczenia czynią ten podręcznik niezwykle przystępnym w codziennym odbiorze. Moim zdaniem jest to niezbędna książka dla stale zabieganych klinicystów, mająca wszelkie zalety kolorowego atlasu oraz zwięzłego, nowoczesnego podręcznika.

*dr n. wet. Dorota Pomorska
Specjalista chorób psów i kotów*

Kolejne wydanie bestsellerowego podręcznika zostało starannie uzupełnione. Autorzy uaktualnili cały tekst, wzbogacając go prezentacjami dwudziestu jeden nowych jednostek chorobowych i ponad 130 kolorowymi fotografiami.

Zachowana została jednak spójność pierwszego wydania:

- układ podręcznika: dwanaście rozdziałów dotyczących chorób skóry, pogrupowanych na podstawie ich głównych objawów klinicznych
- zwięzły, uporządkowany tekst: definicja, etiologia i patogeneza, objawy kliniczne, rozpoznanie różnicowe, rozpoznanie oraz leczenie
- znakomite, duże, kolorowe fotografie
- kompletne piśmiennictwo

Drugie, poszerzone wydanie tego bogato ilustrowanego podręcznika stanowi niezbędne źródło wiedzy dla lekarzy weterynarii praktyków, studentów oraz personelu pomocniczego.

ISBN: 978-83-7579-114-3

9 788375 791143